

*Frisk Luft – Nu! är ett nätverk av människor från Norrland till Skåne.
Vi kämpar för hälsosam och ren luft i vår boendemiljö – fri från rök och andra hälsofarliga utsläpp från
husuppvärmning. För ett friskt och gott liv för oss, våra barn, barnbarn och för kommande generationer.
Vi samverkar med liknande organisationer, bl a i USA och i Danmark.
Vi står helt oberoende från politiska partier.*

28 augusti 2017

**Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm**

Remissvar.

**Naturvårdsverkets förslag till genomförande i Sverige av
Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2193 av den
25 november 2015 om begränsning av utsläpp till luften av vissa
föroreningar från medelstora förbränningsanläggningar
Diarienummer M2017/01069/R**

Frisk Luft – Nu! svarar på rubr remiss ur ett medborgar- och underifrånperspektiv – och ur ett folkhälsoperspektiv.

Vi ser stora fördelar med fjärrvärme. Den bidrar förhoppningsvis till en minskad användning av starkt luftförorenande bränslen. I bostadsområden där fjärrvärme införts, har man i mångt och mycket blivit av med en del av de luftföroreningar som härrör från områdets småskaliga ved- och pelletseldning. Det är föroreningar som starkt bidrar till en ohälsosam miljö och är ett hälsogissel för närboende.

De större förbränningsanläggningarna ligger förhoppningsvis på ett avsevärt större avstånd från bostadsområden, de har höga skorstenar och det utövas viss kontroll över verksamheternas utsläpp. Trots det släpper de i viss utsträckning ut föroreningar. I våra tätorter finns det dessutom förbränningsanläggningar som ligger alldeles för nära bostadsområden. Vi har personer som hört av sig till oss eftersom de får hälsoproblem av utsläppen från förbränningsanläggningar. T ex i Kävlinge kommun finns en

halmpanna på 1MW, som är igång hela året, dygnet om. De som uppger sig ha drabbats av utsläppens hälsoproblem finns inom 400 meters avstånd. De närmaste husen ligger på cirka 160 meters avstånd. Andra boende i området upplever det "bara" som ett luktproblem. Men finns det lukt, finns det också luftföroreningar!

Verksamhetsutövarens utsläppsövervakning – mätkrav resp.

Krav på verksamhetsutövarens dokumentation.

Förslaget anger att **verksamhetsutövarens skyldigheter** är att mäta, tillhandahålla information, övervaka och att rapportera.

Men hur sker mätningar, dokumentation och rapportering? Vem övervakar verksamhetsutövaren – att mätningar, dokumentation och rapportering sker på rätt sätt? Vi har uppmärksamats på en artikelserie i tidningen "Corren" av den 28 februari 2009 – se sist i vår skrivelse. Där uppges att det sker fiffel vid mätningar hos avfallsanläggningar, man levererar inte in mätningar som visar dåliga resultat, det uppvisningseldas när inspektörerna kommer, etc. Det efterlyses oanmälda kontroller! Visserligen är artiklarna från 2009, men gissningsvis kan en viss del av problematiken kvarstå.

Tillsyn och kontroll av efterlevnaden ska utföras av staten, som ska se till att gränsvärdena för utsläpp inte överskrids. Vi anser att det självklart måste ske **oanmälda** kontrollbesök hos anläggningarna!

Vi ser samma problematik även när det gäller klagomål vid vedröksärenden. Kommunens miljöinspektörer gör i de flesta fall *anmälda* besök, där vedeldaren/förorenaren hunnit städa undan, ger en uppvisning enligt konstens alla regler och försäkrar att eldning sker enbart ett fåtal gånger. Miljöinspektören går nöjd från platsen – case closed och eldaren har fria händer att fortsätta med sin hälsoförstörande verksamhet.

Verksamhetsutövarens utsläppsövervakning – mätkrav

35 § Halter av förorenande ämnen i rökgasen ska mätas minst en gång varje år för medelstora förbränningsanläggningar med en installerad tillförd effekt som är större än 20 megawatt.

36 § Halter av förorenande ämnen i rökgasen ska mätas minst en gång var tredje år för medelstora förbränningsanläggningar med en installerad tillförd effekt som är högst 20 megawatt.

Vi anser att självklart ska även de mindre anläggningarna mätas med kortare intervaller! Vi anser att det måste ske mätningar/rapportering oftare än en gång per år resp en gång vart tredje år!

Undantag föreslås för befintlig anläggning som är i drift högst 500 drifttimmar/år, vilken anläggning kan undantas från skyldighet att iaktta gränsvärden för utsläpp.

Självklart ska även anläggningar som är i drift högst 500 drifttimmar/år INTE undantas från skyldighet att iaktta gränsvärden för utsläpp! Varför ska dessa tillåtas att obegränsat smutsa ner luften?

Direktivet innehåller krav för utsläpp till luft av stoft, kväveoxider och svaveldioxid. **Mätningar** ska självklart krävas för utsläpp av **samtliga hälsovådliga ämnen**. Hur är det med dioxin, till exempel?

För övrigt anser vi att man ska ha samma krav som ovan även när det gäller småskalig vedeldning i våra radhus-, kedjehus och villaområden, där verksamhetsutövaren slipper ifrån krav på såväl *kontroll, dokumentation, rapportering* som några som helst *mätningar* eller *beaktande av gränsvärden*. Litet grand är det som att sila mygg och svälja kameler.

Ved- och pelletseldning handlar ju dock om miljöfarliga verksamheter – och det alldeles inpå oss. Dessutom från flera källor i området. "Ekodesignkravet" som införts är en droppe i havet. Det räcker inte på långt när att minska föroreningar från ved- och pelletsrök inom överskådlig tid.

Vill man uppnå målet om att *luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas*?

För Nätverket *Frisk Luft – Nu!*

c/o Viia Delvéus, samordnare
Oxievångsvägen 212
238 39 Oxie
www.friskluftnu.se

E-mail: info@friskluftnu.se ; friskluftnu@live.se

"Corren 28 februari
2009

EU:s regler gör det möjligt att ha oanmälda inspektioner på avfallsanläggningarna. Då skulle eventuellt fiffel vara svårt.

BILD: BJÖRN LARSSON ASK/SVD/SCANPIX

"Avfallsanläggningar fifflar med mätningar"

■ **Forskare och mätkonsulter efterlyser oanmälda kontroller**

NYHETER. Avfallsanläggningar i Sverige manipulerar mätningar av cancerframkallande dioxiner. Det säger forskare och mätkonsulter. En av dem som är kritisk till att kontrollerna inte är oanmälda säger till Corren:

"Ja, inte levererar man in värden som är underkända. Det har jag aldrig varit med om. Visst är man på alerten när vi kommer, för inte vill man elda dåligt just den dan."

A6-A7

Svenska avfallsanläggningar manipulerar mätningar av **cancerframkallande** dioxiner. Det hävdar forskare och mätkonsulter.

"Mätning av dioxiner"

LINKÖPING

Brännasopor är en lönsam affär. Allt fler större kommuner har de senaste åren satsat på anläggningar som bränner avfall och ger tillbaka energi. Först tar kommunen betalt för sophanteringen, sedan för el och fjärrvärmens som produceras.

Miljövänligt, eftersom energin tas om hand, hävdar förespråkarna. Men ingen har full kontroll på vad som kommer ut i luften.

Enligt EU:s regler ska det starkt cancerframkallande giftet dioxin, som bildas vid förbränning, mätas i röken från anläggningar som Gärstadverket och andra.

Det sker genom väl planerade kontroller två gånger per år. Resultatet rapporteras sedan till en myndighet, ofta länsstyrelsen.

Skickar proverna för analys

Men det är anläggningen själv som upphandlar vilken konsult som ska göra mätningen. Konsulten skickar proverna för analys till ett av de två laboratorier som finns i Sverige, i Linköping och Umeå. Därefter får ledningen för avfallsanläggningen svaret.

Det är anläggningen som sedan själv väljer om just det resultatet ska redovisas till myndigheten. Är värdena dåliga, finns möjlighet att göra om provtagningen en annan dag.

Corren har talat med flera konsulter i branschen som utför mätningar. Ingen vill ställa upp med namn och bild, eftersom de kan riskera att förlora sina kunder. Men de bekräftar att så här går det ibland till på anläggningar runt om i Sverige.

"Nästan givit upp"

– Du är inne på ett bra spår, när du ställer sådana här frågor. Jag har blivit så luttrad med tiden så jag nästan givit upp, säger en av konsulterna.

En annan säger:

– Anläggningsägaren får våra resultat. Om han sen strimlar dem eller inte vet inte vi. Det kan ju vara så att en mätning inte var bra och då gör man om den för att få bättre resultat.

Har du själv varit med om att göra om en test?

– Ja, det har jag. Kort efter att jag hade varit på en anläggning och mätt kom jag tillbaka, trots att den första mätningen fungerade som den skulle. Det kändes helt omotiverat. Men

de betalade ju och det är inte vi som är ansvariga för vad som skickas till myndigheten.

En tredje mättekniker blev vittne till hur en anläggning i Sverige för några år sedan manipulerade testerna. Det var under pågående mätning som konsulten blev misstänksam.

Då gick han en runda på området och upptäckte lastbilar med sågspån. Det var inget som normalt eldades i pannan, som i första hand var avsedd för hushållsavfall. När han började ställa frågor till anställda och till chaufförerna fick han svaret:

– Chefen på anläggningen hade beställt sågspån som tippades i bunkern. Det blev självklart inte mycket dioxiner i den mätningen, säger han.

För genom att elda avfall som brinner bra, ger höga temperaturer och

"Mätningar manipuleras"

LARS-ERIK ÅMAND, DOCENT I ENERGITEKNIK VID CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA

innehåller lite material med klorföreningar som plast, minskar dioxinet.

En fjärde person i samma bransch berättar att han var med om att mätningen avbröts när en panna inte fungerade som den skulle. Felet var litet men det påverkade ändå mätvärdena till det negativa för anläggningen. Testet gjordes om senare.

Konsulten anser att resultat ändå borde ha rapporterats till kontrollmyndigheten, eftersom det ger en bild av vilket skick anläggningen var i, med tanke på att det är så få kontrollmätningar som görs.

Han känner inte till att det förmedlats dåliga värden till länsstyrelser och kommuner. Det innebär att myndigheterna inte har en korrekt bild av de utsläpp som sker, anser han.

– Ja, inte levererar man in värden

som är underkända. Det har jag aldrig varit med om, säger han. Visst är man på allerten när vi kommer, för inte vill man elda dåligt just den dan.

Han tycker myndigheterna som ska kontrollera att allt går rätt till är för flata.

– Jag har jobbat många år i branschen och kan räkna på mina fingrar de gånger myndighetspersoner varit med vid en mätning. De skyller ofta på att de inte hinner.

Konsulten ifrågasätter om stickprovsmätningarna överhuvudtaget tjänar något syfte:

– Vi mäter två gånger om året, i åtta timmar varje gång, på en anläggning som kanske går 6 000 till 7 000 timmar under året. Självklart är det en försvinnande liten del.

Lars-Erik Åmand, som driver en

Enligt EU:s regler ska det starkt cancerframkallande giftet dioxin, som bildas vid förbränning, mätas i röken från anläggningar som bränner avfall.

manipuleras”

Gärstad har inget att dölja

LINKÖPING

Gärstadverket manipulerar inga mätningar.

Det säger Mile Elez, chef för anläggningen, i samband med kritik mot provrutinerna vid svenska avfallsanläggningar.

– Det är som om man skulle vara kriminell och försöka ändra bränslen. Sådana påståenden, det går lite för långt, säger Mile Elez och höjer rösten.

Gärstadverket har inget att dölja, säger han och har inget emot oanmälda mätningar om det blir aktuellt i framtiden:

– Jag är inte insatt i när de kommer hit och mäter, jag vet bara att det ska göras och betalar det. Sen sköter personalen allt och hjälper till att koppla in. Jag förstår inte vad det är för skillnad mot oanmälda mätningar. Varsågod, vem som helst kan komma hit. Till och med Greenpeace var här och tog prov på lakvattnet. Vi har, vad vi har.

Riskerar fängelse

Du låter förvånad när jag ställer frågor om det här. Det finns forskare och konsulter i branschen som hävdar att anläggningar för sopförbränning manipulerar avfallet som eldas för att få ned dioxinvärdena. Hur ser du på det?

– Som ansvarig för anläggningen blir jag ju utpekad. Förvånad ... jaha, ska jag stoppa något visst avfall och köra något annat? När vi hade ett kvicksilverutsläpp här om året, stoppade vi anläggningen för annars riskerar man fängelse.

Men hur ser du på att det finns anläggningar som manipulerar bränslet?

– Jag sitter med i organisationen Avfall Sverige och känner de flesta. Jag måste säga att jag är mycket förvånad. Jag har svårt att tro det.

Miljömedvetna

Så om det blir oanmälda mätningar i framtiden, skulle du ha problem med det?

– Nej, varför? På den här anläggningen har vi fyra mätpunkter, 99 procent har bara en som krävs av myndigheterna. Varför? Jo, personalen vill veta vad vi gör. Folk här är miljömedvetna. Vi vill se vad vi stoppar in och hur rågasen ser ut. Vi vill se hur gasen ser ut efter filter och tvätt. Du får ursäkta att jag blir upprörd.

Christian Ströberg
Reporter
013-28 03 31
christian.stroberg@corren.se

Corren 27 februari 2009.

BILD: SCANPIX

forskningsanläggning för sopförbränning på Chalmers, tycker kontrollerna ska vara oanmälda:

– Jag har insyn i hur det går till i praktiken och har frågat alla konsulter som varit hos mig och mätt. De tycker inte det fungerar på ett seriöst sätt och många har efterlyst att mätningarna ska komma som en chock, säger han.

Tömmar i jättebunker

Avfallsförbränningsanläggningarna är mycket medvetna om vad de ska plocka in i anläggningarna i samband med att dioxinmätningar görs, hävdar Lars-Erik Åmand.

– På de flesta ställen tömmar sopbilarna avfallet i en jättebunker. Sedan läggs avfallet i elden med hjälp av en gripklo. De som kör den kranen vet precis vad de ska ta för att få låga dioxin-

värden. När mätperioden är över eldas det man det man skyfflat undan.

Hur ofta fusk förekommer är omöjligt att veta. Men Lars-Erik Åmand tycker att konsulternas vittnesmål från svenska anläggningar är tillräckligt allvarliga för att överväga om dagens kontrollsystem verkligen fungerar.

I slutet av 80-talet fanns förslag på att en och samma konsultfirma inte skulle få göra mer än två mätningar i följd på samma anläggning, för att minska risken för fusk. Men branschen stoppade förslagen.

Det finns en symbios mellan sopförbränningsanläggningar och firmor som utför kontroller, hävdar en mätkonsult:

– Ja, eftersom branschen inte vill att man ska byta konsult kan man undra

"Man betalar helt enkelt mer för att få rätt resultat"

SÅGER EN MÄTKONSULT SOM CORREN HAR TALAT MED

varför. Man betalar helt enkelt mer för att få rätt resultat. Dessutom tjänar firmor, som vår, mer pengar.

EU:s regler gör det möjligt för medlemsländerna att ha oanmälda inspektioner. Det sker bland annat i Tyskland. Lars-Erik Åmand vill att det även införs i Sverige:

– Då har de inte en chans att fiffila.

Varför ser det ut som det gör i Sverige?

– För slapppt, dioxinfrågan är ingen fråga längre utan man tycker den är löst.

Så man kan inte med säkerhet säga att det som kommer ut i luften är ofarligt eftersom man inte mäter kontinuerligt och det finns utrymme att manipulera mätresultaten, eller?

– Ja, så är det, säger Lars-Erik Åmand.